

Magyar farsang Nápolyban.

(1792.)

Bizony ritkán esett meg az osztrák-magyar összmonarchia korában, hogy Magyarország valamikép külön jelenhetett meg a külföld előtt és egy maga nevében küldött követséggel bizonyíthatta önálló nemzeti létét. II. József meg épen könyörtelenül letiporta a magyar alkotmányos élet törekvéseit s népünket egy nagy, egységesen kormányozott állam igájába akarta belekényszeríteni. Hagyománnyal nem számoló tízéves uralkodása nem is végződhetett másként, mint egy megsemmisítő, tragikus tollvonással. Ily körülmények között lépett trónra az elhunyt fejedelem öccse, II. Lipót, Toszkána nagyhercege 1790-ben.

Az új uralkodó engedékenységgel igyekezett elfelejtenni a II. József okozta felzúdulást. A kalaposkirály utódja ismét koronás fejedelem, kinek pozsonyi megkoronáztatása szimbolikus ünneppé emelkedik. Megint előkerülnek a díszes atillák és dalmányok. S különösen örömteljes meglepetést keltett, hogy az ünnepségre eljött Lipót sógora, Bourbon Ferdinánd nápolyi király feleségével, Karolinával s mindketten díszmagyarba öltözve vettek részt a pompás szertartáson.

Ehhez a tényhez fűződik épen elbeszélésünk. Az 1791-i országgyűlés újra kimondta, hogy: «Magyarország szabad és független ország, mely semmi más országnak vagy népnek nem lévén alárendelve, saját törvényei és szokásai szerint kormányzandó». S e függetlenség dokumentálására, halájuk kifejezésére a karok és rendek elhatározták, hogy a nápolyi királyi pár díszmagyaros pozsonyi megjelenését méltóképp megőrkítik. Arany- és ezüstérmék-érmekeket verettek, melyeket természetesen nem valami magyarnevtű művész, hanem «ama híres udvari pénzmetsző, Würth úr» tervezett Bécsben. Egy nagyobb s egy kisebb érmet rendeltek nála. Az előbbinek egyik oldalán a nápolyi király és királyné láthatók magyar ruhában, míg a visszáján az öreg

Duna fekvő és Pannónia álló alakja vannak ábrázolva egy magyar címerrel díszített oltároszlop mellett; a kis érmen ugyancsak kis címeres oltároszlop van tetején égő tűzcsóvával és fölötté: Pannonia Leta.

Az országgyűlés aranyban és ezüstben dolgoztatta ki ezeket az érmekeket. Tizenkét nagy- és 50 kisaranyat, 24 nagy és 300 kisezüstöt Nápolyba szánt, míg ötszáznál több darabot belőlük a milánói, firenzei, torinoi, páрмаi olasz fejedelmi udvarok közt kívánt felosztani. S ha számontartjuk, hogy a nagy aranyérem ára 93 frt 20 kr., a nagyezüsté 5 frt volt, bizony elég tekintélyes kis ajándékkal honorálták a nápolyi király nemzeti hiúságba marcoló jó ötletét.

Elgondolhatjuk, hogy az ajándékvívó követség útját és nápolyi fogadtatását mily kíváncsian figyelték itthon. Az elnyomatás, mellőzés után újból felléleklő nemesség nemzeti büszkeségtől dagadó kebelével örült, hogy a maga nevében küldhet követeket a király és nádor kísérelveleivel egy idegen hatalmassághoz, bár csak így ártatlan udvariassági díszkövetségről is lett légyen szó.

A követség vezetője Széchenyi Ferenc gr., a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtáranak későbbi megalapítója volt; őt kísérték Zichy István gr., Auersberg Ádám gr., Lambert gr., míg a két első felesége — mindkettő Festeich-lány — és ifj. Széchenyi Lajos is velük volt nevelőjével, «Tibolth úr, érdemes hazánkfiaival».

Akkoriban az itthoniak csak két magyar ujságból kaphattak hírt az őket külön érdeklő eseményekről, az a kettő is Bécsből küldte szét szárait az előfizetőknek. Az egyik a Szacsvai Sándor alapította Magyar Kurir volt, a másik Görög Demeter Magyar Hírmondó.

S csodálkozhatunk-e azon, ha Görög Demeter uram lapja áradozó örömmel fogadja, közli és tárgyalja hónapokon keresztül a Nápolyból érkező híreket? Mindjárt az első tudósításról, melyet alkalmasint «ama Tibolth úr» küldhett a bécsi udvar nápolyi követéhez

érkező futárral, azt írja a Magyar Hírmondó 1792 febr. 10-i száma, hogy «foglalatjának figyelmetes olvasása inkább érezhető, mintsem kimagyarázható hazafiúi indulatokat» ébresztett benne. Egyelőre kénytelen a jövő postára halasztani annak elmondását, hogyan érkezett a követség jan. 6-án Nápolyba, «minémü szembetűnő jeleit tapasztalta ő Excellenciája a' Nápolyi Kir. Udvar' hajlandóságának, 's szeretettel és betsülettel tellyes indulatainak». Egyedül azt a fényes pompát hirdeti ki, «mellyel megkésült az Audientzia, avagy a pénzek' beajánlásának tzeremoniája» s ezt annál örvendezőbb készséggel cselekszi, mivel hiszi, hogy «érzekénytőbb és buzditóbb történetet nem beszélhetne egygyet-eggyet mindazoknak, valakiknek ereikben igaz magyar vér tsergedez».

A gróf sopronmezei formaruhájában hatlovas hintón indult a királyi palotába, mely előtt egy osztály gyalogság magyar köntösbe öltözötten fogadta. Talán ezért kellett a fogadtatásnak január 22-ig halasztódnia. A galériában már várta őt a király a nápolyi főgavallérok seregével. A követ köszöntőbeszédét olasz eredetiben közli újságunk:

«Van szerencsém Felsőgednek átadni kegyes uram, a császár és magyar király, valamint a nádor királyi fenségének levelét azokkal az emlékérmekkel együtt, melyeket a magyar Rendek verettek, hogy Felsőged és a királynő öfelségének a császár és apostoli király koronázási ünnepén történt megjelenésüket megörökítsék. Kérem Felsőgedet, fogadjja szívesen ezeket az emlékérmeket mély hódolatuk és szeretetük jeléül. Kegyeskedjék azt is megenyedni, hogy Nemzetemet és magamat Felsőged további jóakarataiba ajánljam, mit annyira kívánunk honfitársaim, kiknek közös óhaját képviselni szerencsés vagyok.»

A király pedig így felelt az üdvözlésre: «Igaz örömmel fogadom a barátság ama jelét, mellyel a császár és magyar király, valamint a Főherceg-Palatinus kísérik a magyar Rendek kedves megemlékezését azokról a kellemes napokról, melyeket híres és vitéz nemzetük körében tölthettem. Szívem mindig meg fogja őrizni a figyelmességek emlékét, melyekkel Hazájukban körül voltam véve és a becsülés érzését, mely ott Önök iránt támadt bennem. Kérem, biztossítsa erről a Rendeiket és derék társait, Önt pedig a legnagyobb örömmel látom viszont fővárosomban».

Azután Széchenyi egy pénzesládikában átnyújtotta az emlékérmeket. A fogadtatás barátságos beszélgetéssel végződött. A király bocsánatot kért Széchenyitől, hogy nem öltötte fel erre az alkalomra is magyar díszruháját. De igérte, legközelebb meghívja őt és társait egy magyar ebédre, melyen magyar díszben egy pozsonyi emlékekkel «kezembe veszem a 'kis Primás Battyáni' példája szerént a nagy poharamat, 's iszom az én kedves Magyarjaimnak egészségekért».

A derék Magyar Hírmondó lelkesedése még fokozódik, mikor azt jelentheti, hogy «az emlékeztető pénzek általadásának alkalmatosságára szép olasz versek jöttek ki Nápoly városában, melyek mind ő Nápolyi Felsőgeknek, mind kedves nemzetünknek ditsőségére szolgálnak». Igéri is közlésüket, de aztán adós marad vele s Nápolyban is hiába igyekeztem nyomukba akadni.

De hírlapunk tudósítója főleg annak a farsangi ünnepélynek leírását részletezi nagy örömmel, melyet a nápolyi nemesség rendezett a még hosszabb ideig ott mulató, népszerűekké lett magyar vendégeknek. «Ezen jeles örömtzeremoniára nem csak magok öltöztek Magyar köntösökbe a' főméltóságok; hanem sok száz más embereket is Magyar lovas és gyalogos katonai formaruhákba öltöztettek, 's úgy indultak el a városon, egy győzedelmi szekéren, mellyel 8 ló vont s' a melly különbön különbféle szép ábrázolásokkal volt ékesítve». A győzedelmi szekér mellett hat fiatal nápolyi nemes lovagolt Sopron vármegye egyenruhájában, akik a magyar követeket képviselték a farsangi játékban. A szekér tetején Fama asszonyság trónolt. A királyi palota előtt tett tisztelgés után a magyar küldött szállása elé vonult és «szép nyomtatott verseket hányt fel a ház balkonjára (ki-álló folyosójára), melyeknek örvendeztető's magasztalt tárgyai a Nápolyi és Magyar királyok és a Magyar nemzet valának.» Mint láthatjuk, a XVIII. század olasz alkalmi versáradatából egypár illatos csepp hullott a díszmagyar pitykés, színes bársonyára is. «Bártsak — így sóhajt fel az érdemes tudósító — minden igaz magyar láthatta volna mind az ekkori, mind pedig a' máskori tiszteleteket is, melyeket maga a Nápolyi Király, a Fő Miniszter Acton s ezeknek példájok szerént mind az uri rend, mind a Polgárság is bizonyítottak édes nemzetünk éránt! Mert ezeknek igen betses és

nagy voltokat csak érezni lehet inkább, mintsem nékem voltaképpen le-írni.»

A kis magyar farsangi sereg programja a S. Carlo színház híres színpadján végződött a közben odagyült királyi udvar és díszes nézőközönség előtt. A jelmezes csapat tiz kürtös magyar marsárra vonult ide, hogy aféle jelmezes balettot rendezzen. A katonák letáboroznak, majd táncra kerekednek. Néhány nápolyi Főméltóságok meg ugyancsak ropják középtűt a verbunkost, melyet — a tudósító nem felejt el megjegyezni — gr. Széchenyi ő Excell-já udvari huszárjaitól tanultak. A Discordia és Irigység azonban hamarosan galibát okoznak a mulatók közt és már-már összeveszésre kerülne a dolog, ha tsendes melodiák zengedezése alatt fényes felhőkön mennyei lelkek meg nem jelennének hirtelen és el nem simítanak az egyenletlenséget. Az égi nemtők a nézőtér felé ereszkedve a királynak borostyánkoszorút, nejének virágot nyújtanak át, azután a jelmezes magyar katonaságra a virágból font Habsburg- és Bourbon-címereket hullatják alá. A katonák erre megnyugosznak. A két felséges ház szolgálatára esküdve és dicsőségüket zengve újra táncra kerekednek. «A gyalogkatonák úgy intézték a magok mesteresége tántzokat, hogy az F. C. A és B betűket, úgymint Ferdinand, Carolina, Austria és Bourbon nevezeteknek kezdőbetűit gyakran kiformálták magukból; a Huszárok pedig kivont kardjaikkal tsináltak külön-különbféle ábrázolásokat. Végére az egész tántzó Sereg egy szép képet formált; 's ezzel vége lett, sok örömkialtások és tapsolások között, a mulatságnak.»

Olyan énekes balettről van itt tehát szó, milyeneket Weber Simon Péter is szerzett olasz mintára Bécsben, olykor, hogy hangulatot keltsen a franciák elleni háborúra. «Katonának megyek galambom, Erzsókom», mondja az egyikben egy önként vállalkozott magyar katona, mire a válasz: «Menjen Kend — az útra, vigye el egy tsókom». (Magy. Hírn. 1796 von. 4.) S ropták a verbunkost Bécsben is «módos vidámságú kellemetességgel». Vignano asszony híres balettáncosnó egészen elragadta a magyar szíveket. «A nótákon — írja újságunk (1796 okt. 18.) — ugyan még meg-

tetszik, hogy idegen muzsikusok által vonódnak, különben is tzimbalom' héjájával is vagynak: de azonban csak ugyan meg kell vallani róllok, hogy így is szívrehatók: a' mi pedig illeti a tántzokat, már azokat jó Magyar oktatóktól igen helyesenn megtanulták az Ifjú Vignano és Muzzarelli Leányasszony. Mind a kettőnek jól illik a' magyar öltözet is. A' legénynek sárga sarkantyús tiszmája, veres nadrága 's lājblíja, és zöld mentéje vagyon széles arany paszományra. Mikor a' verbunkost tántzolja: le teszi a' kalpagját. A' Leányt szép Magyar Iffjú-asszonnyá formálva, kivált a' magyar főkötő és váll. A' tántzolás közben jelesen hordozza ez az Olasz Magyar Menyetske magát. Megszegi a' nyakát is, még talán egy kevésse nagyonn is...»

De ezzel még nincsen vége a nápolyi magyar farsangnak. Márc. 30-án adta a király az ígért vacsorát, melyen maga is díszmagyarban jelent meg. S olyan port vert fel ez az ünneplés, hogy «a. Nagyok magyar ruhában kezdik járni a magok gyermekeiket. Hintaik megé is tzifra Huszárokat állítanak, a' kik olasz legényekből vagynak formálva, mivel hogy itt ritka a Magyar.»

Mikor Széchenyi harmadfélhónapos nápolyi tartózkodás után hazaindul, a nápolyi királyság legmagasabb kitüntetését, a Sz. Januárius-rendet, gazdag ajándékokat hoz magával. A jún. 11-i ülésen számol be megbízóinak nagy lelkesedése közepette küldetéséről és olvassa fel a nápolyi király levelét a Rendekhez.

Igy fonódnak össze Habsburg-király, magyar Rendek, idegen Bourbon uralkodó és nápolyi nemesség egy XVIII. századvégi nápolyi rokokófarsang emlékében. Pedig már inog ezalatt a hajbókoló társadalom alatt a talaj. Talán még akadt néhány öreg lazzarone Nápolyban, ki a farsangi csapathelyett hatvannyolc évvel később egy igazi kis magyar sereget lát majd végigvonulni ugyanezek az utcákon. De ezek fölé nem hullajt virágcímereket operanemtő. A magyar szabadság hajótöröttei, kik segítettek Garibaldi kardjának összetörni a Bourbon-címert. S Nápoly egy farsangi fejedelem helyett kap egy igazi magyar parancsolót: Türr Istvánt. Különöse a magyar sors útjai. *Kastner Jenő.*